

Národní mnohostranné fórum České republiky pro elektronickou fakturaci

vydává

doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH (dále „doporučení Národního fóra II“)

únor 2016

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

Jak vznikla doporučení Národního fóra?

Dokument vznikl poprvé na základě usnesení ze zasedání Národního mnohostranného fóra ČR pro elektronickou fakturaci (dále „Národní fórum“), konaného dne 5. prosince 2012 na Hospodářské komoře ČR a ve spolupráci s pověřenými osobami z ministerstev zastoupených v Národním fóru, oborových asociací a dalších institucí a organizací, které jsou prostřednictvím svých zástupců účastníky Národního fóra („doporučení Národního fóra z roku 2012“).

Přijetím novely zákona o DPH došlo k naplnění závazku České republiky s účinností **od 1. ledna 2013, kdy byla harmonizována národní legislativa ČR s evropskou směrnicí 2010/45/EU o elektronické fakturaci**. Tato novela přinesla do podnikové účetní praxe změny v pravidlech fakturace.

Národní mnohostranné fórum ČR při Hospodářské komoře a pod gescí Ministerstva vnitra ČR **jako národní orgán** navazuje svou činností na Evropské mnohostranné fórum pro elektronickou fakturaci při Evropské komisi a **vnímá svou odpovědnost za šíření principů elektronické fakturace** vyplývajících z evropské směrnice o elektronické fakturaci nejen do národní legislativy ČR, ale současně jejich správnou aplikaci v praxi. **Proto se po čase k tomuto tématu vrátíme na základě usnesení Národního fóra ze dne 17. 9. 2015 s tímto doporučením Národního fóra II.**

K čemu slouží doporučení Národního fóra?

Novela zákona o DPH v roce 2013 kromě celé řady opatření proti daňovým únikům přinesla zásadní změny v pravidlech fakturace, vystavení a uchování dokladů, nové pojmy a obecněji formulované postupy. Smyslem aktualizace doporučení je upozornit na některé výkladové problémy a uvést je i **do kontextu s rekodifikací 2014 a novými předpisy vydanými EU**, aby právní úprava byla posuzována v kontextu všech právních předpisů v ČR vztažených k elektronickým dokumentům.

Připomínáme, že doporučení si neklade ambici být ucelenou metodikou k oblasti řešené zákonem o DPH nebo jakkoli nahrazovat závazné směrnice k elektronické fakturaci a práci s elektronickými dokumenty.

Co v doporučení Národního fóra najdete?

Doporučení nejsou právně závazná a komplexní. Lze je považovat za jakési vodítko, které

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

může sloužit k objasnění postupu uplatňování fakturačních pravidel DPH. Jsou kombinací rad z praxe i návodu zaměřeného na pochopení významu některých vybraných otázek.

Přehled vybraných témat

1. Zákon o DPH a legislativa k elektronickým dokumentům
2. Forma a formát faktury a jejich změny
3. Souhlas s použitím daňového dokladu v elektronické formě
4. Elektronické uchovávání daňových dokladů

1. Téma: Zákon o DPH a legislativa k elektronickým dokumentům

Nový občanský zákoník od ledna 2014 obsahuje v §562 kromě úpravy písemné formy i **právní domněnku týkající se spolehlivosti elektronických záznamů**:

Má se za to, že záznamy o právních jednáních v elektronickém systému jsou spolehlivé, provádějí-li se systematicky a posoupně a jsou-li chráněny proti změnám.

Výše uvedené ustanovení se týká rovněž účetních softwarů a úkonů prováděných uvnitř společnosti. Proto na důvěryhodnost kontrolních mechanismů u elektronické fakturace bude mít vliv i celá řada procesů, např. bezpečnostní politika společnosti, podpisový řád, způsob využívání výpočetní techniky apod. To je třeba mít na mysli při výkladu zákona o účetnictví (např. účetní záznamy) a při níže uvedených tématech.

Důležité pro elektronickou fakturaci je i již platné **nové nařízení EU č. 910/2014** o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním trhu („**nařízení eIDAS**“). Jeho jednotlivá ustanovení jsou podrobněji upravena v prováděcích aktech. Nařízení eIDAS se týká služeb vytvářejících důvěru, zejména v oblasti služeb elektronického podpisu a pečeti a právních účinků elektronických dokumentů. Nařízení eIDAS nabude účinnosti od 1. července 2016 ve vztahu k pravidlům pro důvěryhodné služby.

Nutné je zmínit také **implementaci směrnice o fakturaci při veřejných zakázkách 2014/55/EU**.

2. Téma: Forma a formát faktury a jejich změny

At' se jedná o **papírovou nebo elektronickou formu** dokumentu, vždy musí být u daňového dokladu zachovány **po celou dobu jeho archivační doby tři vlastnosti** formulované v § 34, v oddíle 7, odst. 1) zákona o DPH:

U daňového dokladu musí být od okamžiku jeho vystavení do konce lhůty

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

stanovené pro jeho uchování zajištěna věrohodnost jeho původu, neporušenost jeho obsahu a jeho čitelnost.

Aby faktura byla považována za elektronickou fakturu ve smyslu zákona o DPH, **musí být vystavena a rovněž obdržena v elektronickém formátu** (např. **EDIFACT nebo formáty založené na XML, PDF apod.**). **Podstatné benefity přináší taková forma e-fakturace**, která **umožňuje díky strukturovaným datům automatizované zpracování** a je zprostředkována s využitím otevřených ekosystémů pro zajištění vzájemné interoperability v souladu s doporučením Evropské komise.

Může se jednat o formáty faktury jako **strukturované zprávy**, které jsou jednoznačně do budoucna **trendem**, a umožňují automatizované zpracování systémem protistrany, např. soubor **EDIFACT nebo soubor XML jako ISDOC či XML EDI**, nebo jiné typy elektronických formátů. Podpořit by je měla i v současné době chystaná **implementace směrnice o fakturaci při veřejných zakázkách 2014/55/EU**.

Rozšířeným formátem je i PDF (Portable Document Format), který může mít obrazovou podobu jako papírová předloha. Výhodou formátu **PDF/A ver. 1.7** a vyšší je, že je vybaven pro zobrazení souboru v budoucnosti a **v případě opatření elektronickým podpisem je pro příjemce vhodný pro dlouhodobou archivaci**. Obecně jej považujeme za formát nestrukturovaný.

Hovoříme-li o změně formátu, nedochází a ani nesmí tak dojít ke změně obsahu dokumentu. GŘ ve svých metodických pokynech uvádí, že i při změně formátu je dostačující auditní stopa anebo zabezpečení v důvěryhodném úložišti. Co když ale dojde k rozsáhlejší zásahům do softwarového vybavení nebo komplexnější elektronizaci společnosti? I v souvislosti se změnou formy GŘ doporučuje obdobný postup, není-li dostatečná auditní stopa, je nutná autorizovaná konverze.

Změna formátu neboli migrace se může týkat nejenom souborů, ale i celých platforem, a proto i zdrojových dat. V současné době kromě zákona o archivnictví a spisové službě není ani proces migrace ani změny formy vhodně prakticky upraven pro podnikatelské subjekty (odhlédneme-li od konverze). V případě zákona o archivnictví a spisové službě se týká pouze určených původců, resp. veřejnoprávních orgánů, municipalit a krajů (č. 499/2004 Sb., § 69a odst. 1 až 4).

Pro podnikatelské subjekty při množství dokumentů, o které se může jednat, není autorizovaná konverze řešením. Při migraci se obvykle doporučuje propojení s původním dokumentem metadaty a zdokumentování prostřednictvím logu dat. Procesům změn by měla být dále přítomna nezávislá osoba, např. notář. Ani ten ale není finančně efektivním řešením.

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

Vhodným řešením se jeví komerční poskytovatelé důvěryhodných služeb dlouhodobých elektronických úložišť dokumentů. Nikde doposud však nejsou upraveny jejich povinnosti (např. ve vztahu k zabezpečení), ani způsoby nakládání s elektronickými podpisy při vypršení jejich platnosti nebo znehodnocení při migraci. Proto je jejich důvěryhodnost otázkou.

Právní jistotu by do našeho právního řádu mělo vnést nařízení eIDAS, které stanovuje požadavky na kvalifikované poskytovatele důvěryhodných služeb. Dojde proto k odstranění zákonné domněnky ze zákona o archivnictví a spisové službě o právních účincích elektronických dokumentů zmiňované v doporučení Národního fóra z roku 2012 (viz §69a odst. 5 zákona o archivnictví). Nově nařízení eIDAS stanovuje, že elektronické dokumenty, podpisy, pečete a razítka nesmí být odmítány jako důkazy v soudním a správním řízení pouze pro svoji elektronickou formu, a že kvalifikovaný elektronický podpis je rovnocenný účinkům vlastnoručního. Upozorňujeme, že definice kvalifikovaného elektronického podpisu se plně neshoduje se současnou definicí uznávaného elektronického podpisu. Domněnka o spolehlivosti elektronických záznamů dle občanského zákoníku by se měla při aplikaci s domněnkami a ustanoveními eIDAS o právních účincích doplňovat.

3. Téma: Souhlas s použitím daňového dokladu v elektronické formě

Novela zákona o DPH změnila rozsah souhlasu, který je třeba od fakturační protistrany **nejenom s vystavením, ale i s použitím** elektronického daňového dokladu. GFŘ ve svých metodických pokynech a navazujících otázkách a odpovědích však není v názoru jednoznačné. Sice připouští tichý souhlas fakturační protistrany s použitím, nicméně dokud nedojde k jeho zpochybnění.

Nový občanský zákoník od ledna 2014 obsahuje v §566 odst. 2 **úpravu jednání podnikatelů i prostřednictvím e-mailu včetně právní domněnky:**

Má se za to, že písemnosti týkající se právních skutečností, k nimž dochází při běžném provozu závodu, dokazují, dovolává-li se jich druhá strana k svému prospěchu, co je v listině obsaženo, a že listina byla vystavena v době na ni uvedené, to platí i v případě, že listina nebyla podepsána.

Jednoznačně **nejvhodnějším řešením** je dohoda mezi obchodními partnery a **inkorporovat souhlas do smlouvy**. Větší korporace zřizují webové stránky, kde se běžně nacházejí „Často kladené dotazy k elektronické fakturaci“, které uživatelé - obchodní partneři ocení. Bez ohledu na naše doporučení z prosince 2012 lze k tomu uvést, že jakákoli evidovaná forma souhlasu, např. i **ve formě dobře formulovaného e-mailu**, je vhodná. Je ovšem nutné myslet na to, že ne každá osoba ve společnosti bude oprávněná souhlas udělit a proto i e-mailový souhlas by měl být **od osoby oprávněné**. Pokud vše bude podpořeno navíc vnitropodnikovými

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

procesy (viz téma 1 výše), i e-mailový souhlas by měl být důvěryhodný.

I v případě souhlasu s použitím elektronické fakturace je třeba ale vždy **vzít v potaz**, že **v budoucnu může dojít ke změně softwarového řešení na jedné z obchodních stran**. Tuto eventualitu by měl v ČR technologicky řešit otevřený a volně dostupný formát **ISDOC**, který je součástí již mnoha softwarových řešení na trhu. Ale vzhledem k tomu, že není oficiálně podpořen ze strany státu, dodavatelé tomuto formátu nevěnují zdaleka tolik péče jako vlastním vyvinutým řešením. Výsledkem je chybovost při jeho užívání, dle uživatelů je leckdy nutný manuální zásah.

Zde by opět legislativcům mohla pomoci **implementace směrnice o fakturaci při veřejných zakázkách, která má být postavena na otevřeném formátu**. Lze předpokládat, že mezi nimi **bude datový formát UN/CEFACT CII (cross industry invoice) a UBL, na kterém je založen ISDOC. Jedná se ale o řešení nejen národní, ale i nadnárodní**. Národní fórum doporučuje, aby příslušné orgány veřejné moci zveřejnily uživatelskou příručku pro e-fakturaci ve vztahu k budoucím datovým formátům včetně vazby na zákon o účetnictví.

4. Téma: Elektronické uchovávání daňových dokladů

Zákon o DPH dle § 35a vyžaduje, aby při uchovávání daňových dokladů prostřednictvím elektronických prostředků byla také elektronicky uchovávána data zaručující věrohodnost původu a neporušitelnost jejich obsahu. Tím jsou myšlena elektronická data, jako například certifikáty, podpisové certifikáty, klíče nebo jiné šifrovací prostředky, pomocí kterých lze bezpečně zjistit, který subjekt doklad vystavil a totožnost této osoby (věrohodnost původu), a dále že doklad a jeho obsah nebyl od doby svého vystavení změněn (neporušenost obsahu). GŘ dále také připouští, že při zajištění věrohodnosti původu daňového dokladu a neporušenosti jeho obsahu není vždy nezbytně nutné převádět do elektronické podoby i všechny související dokumenty, které v daném konkrétním případě vytvářejí auditní stopu (tj. např. smlouvy, objednávky, dodací listy, apod.), ale tyto dokumenty lze uchovávat i v listinné podobě.

Národní fórum doporučuje, aby podnikatelské subjekty vedly v patrnosti, že na trhu by se mohli objevit v druhé polovině roku 2016 díky nařízení eIDAS kvalifikovaní důvěryhodní poskytovatelé služeb vytvářejících důvěru např. v oblasti vytváření elektronických podpisů. Toto by mělo mít pozitivní vliv i na oblasti poskytování souvisejících služeb (např. dlouhodobá archivace) s ohledem na technická a organizační opatření k řízení rizik bezpečnosti.

Národní fórum zároveň vyzývá orgány veřejné moci, aby v zájmu zvýšení důvěryhodnosti elektronických procesů, nevyjímaje elektronickou fakturaci, při provádění nařízení eIDAS, vzali v úvahu v souvislosti s poskytovateli důvěryhodných služeb, že je nutné vytvořit nákladově efektivní řešení pro podnikatelskou sféru, aby se mohla zbavit papírových dokumentů. Ať už

Národní mnohostranné fórum ČR pro elektronickou fakturaci

Doporučení k praktické aplikaci elektronické fakturace ve vztahu k DPH II

se jedná o certifikace dalších subjektů nebo vytvoření motivačních cenových podmínek. Vhodné je do nové právní úpravy zahrnout problematiku běhu času a elektronických podpisů nebo právě jejich znehodnocení procesem migrace, které eIDAS řeší pouze rámcově, i když nevyklučuje vydání další aktů Komisí v přenesené pravomoci.